

Αναθεώρηση του Συντάγματος στη Ζ' Αναθεωρητική Βουλή

Ευάγγελος Βενιζέλος

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 4-25 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
Ζ' Αναθεωρητική Βουλή
I' Περίοδος (Προεδρευόμενη Δημοκρατία)
Σύνοδος Α'
Συνεδρίαση 96
Τετάρτη 24 Ιανουαρίου 2001 (πρωί)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

η πρώτη ενότητα των υπό αναθεώρηση διατάξεων, η ενότητα που περιλαμβάνει τα ατομικά δικαιώματα, τα κοινωνικά δικαιώματα και τα δικαιώματα ομαδικής δράσης και συμμετοχής, είναι αναμφισβητήτως και μακράν η πιο κρίσιμη ενότητα για τον Έλληνα πολίτη. Θα έλεγα, όχι μόνο για τον Έλληνα πολίτη, αλλά για το κάθε άτομο που βρίσκεται στην ελληνική επικράτεια και υπάγεται στην ελληνική έννομη τάξη. Όλες οι διατάξεις του Συντάγματος είναι κρίσιμες, πολλές όμως απ' αυτές τις διατάξεις αφορούν τη σχέση μεταξύ θεσμών, τη σχέση μεταξύ μηχανισμών εξουσίας. Η σχέση που έχει ο πολίτης με την ύλη αυτή είναι έμμεση. Αντιθέτως στο πρώτο κεφάλαιο, στα άρθρα 4 έως 25 και στο άρθρο 116 παρ. 2, η σχέση που έχει ο πολίτης με το Σύνταγμα είναι άμεση, είναι προσωπική. Οτιδήποτε συμβαίνει στο κεφάλαιο αυτό αφορά το κράτος δικαίου, αφορά το κοινωνικό κράτος, αφορά την ίδια τη νομική κατάσταση του πολίτη.

Είχα την ευκαιρία να συνοψίσω την ύλη της αναθεώρησης στη γενική μου εισήγηση σε τέσσερις βασικές αρχές:

1. Στην αρχή της ασφάλειας του ατόμου.
2. Στην αρχή της συμμετοχής του πολίτη.
3. Στην αρχή της διαφάνειας του δημοσίου βίου.
4. Και στην αρχή της συναίνεσης των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων.

Από τις τέσσερις αυτές αρχές, οι δυο εκδηλώνονται κυρίως στα άρθρα 4 έως και 25, χωρίς να αναφερθώ σήμερα στο καθεστώς των μέσων ενημέρωσης, δηλαδή, στα άρθρα 14 και 15, ζήτημα που ανάγεται ευθέως στο μεγάλο θέμα της διαφάνειας και χωρίς επίσης να αναφερθώ στη συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως των δασών και των δασικών εκτάσεων, ζήτημα για το οποίο θα μιλήσουμε ειδικά.

Στην υπόλοιπη, λοιπόν, ύλη του κεφαλαίου αυτού, σε αυτή που συζητούμε σήμερα, με την αναθεώρηση επέρχονται δεκαοκτώ πολύ σημαντικές μεταβολές, επέρχονται δεκαοκτώ τομές που ενισχύουν τα δικαιώματα του ατόμου και του πολίτη, που θωρακίζουν το κράτος δικαίου, που το εκσυγχρονίζουν και κυρίως που επιβεβαιώνουν το κοινωνικό κράτος σε αντίθεση με μια γενικώς κρατούσα αντίληψη, η οποία υποτιμά το κοινωνικό κράτος -πολλές φορές θέλει να το θέσει εκποδών- σε πολλές δυτικές χώρες.

Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι η Βουλή των Ελλήνων ως αναθεωρητικός νομοθέτης επιβεβαιώνει και ενισχύει το κοινωνικό κράτος και μάλιστα ένα μεταβιομηχανικό, σύγχρονο κοινωνικό κράτος, που υπερβαίνει τη δημοσιονομική του κρίση και μπορεί να δώσει απάντηση στο μέγα ζήτημα της κοινωνικής ανασφάλειας, της κοινωνικής συνοχής, που μπορεί, δηλαδή, να θωρακίσει την "κοινωνία του μη αποκλεισμού".

Οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν, πρώτον, τέσσερις νέους γενικούς κανόνες που εισάγονται στο άρθρο 25 του Συντάγματος. Αν με καλούσατε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, από όλες τις υπό αναθεώρηση διατάξεις να διαλέξω μία, τη σπουδαιότερη, αυτή που θα ήθελα να διαφυλάξουμε ως κόρη οφθαλμού, τότε θα σας έλεγα ότι η διάταξη αυτή είναι το άρθρο 25 και η νέα διατύπωση της παραγράφου 1, στην οποία τώρα εισάγονται τέσσερις πολύ σημαντικοί νέοι γενικοί συνταγματικοί κανόνες που επηρεάζουν το σύνολο των διατάξεων του κεφαλαίου αυτού και που συνθέτουν τη νέα μορφή του κοινωνικού κράτους δικαίου στη χώρα μας.

Ο πρώτος γενικός κανόνας είναι αυτή καθ' εαυτή η ρητή κατοχύρωση της αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου. Η Ελλάδα του 21ου αιώνα θέλει να είναι μία κοινωνία συνοχής και ασφάλειας, μία κοινωνία συμμετοχής, μία κοινωνία του μη αποκλεισμού και αυτό επηρεάζει τη νομοθετική, δικαστική και διοικητική ερμηνεία και εφαρμογή όλου του Συντάγματος.

Ο δεύτερος μεγάλος κανόνας είναι η υποχρέωση του κράτους, του κράτους ως νομοθέτη, του κράτους ως διοίκηση, του κράτους ως δικαιοσύνη να διασφαλίζει όχι απλά και μόνο την ύπαρξη των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων αλλά και την πραγματική και αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων αυτών. Και μόνο ο κανόνας αυτός θα αρκούσε για να επιβάλει υποδορίως πολύ σημαντικές αλλαγές στη νοοτροπία με την οποία αντιμετωπίζουμε τα συνταγματικά δικαιώματα στη χώρα μας.

Ο τρίτος κανόνας είναι η τριτενέργεια, η πρόβλεψη για την ισχύ των συνταγματικών δικαιωμάτων όχι μόνο έναντι του κράτους, έναντι, δηλαδή, των τυπικά οργανωμένων εξουσιών, αλλά και στις ιδιωτικές σχέσεις, εκεί όπου αναπτύσσονται άτυπες αλλά πολύ σημαντικές σχέσεις εξουσίας, οικονομικής, εργασιακής, επικοινωνιακής κ.ο.κ.

Ο τέταρτος μεγάλος κανόνας είναι η οργάνωση της αρχής της αναλογικότητας η οποία προστατεύει τα δικαιώματα, γιατί έτσι όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 25 λειτουργεί ως "περιορισμός των περιορισμών" των συνταγματικών δικαιωμάτων και όχι όπως πολλές φορές επιδιώκει ο νομοθέτης, η διοίκηση ή ο δικαστής "ως πολλαπλασιαστής των περιορισμών". Άρα έχουμε ένα νέο πολύ σημαντικό φραγμό και θώρακα υπέρ του ατόμου και υπέρ του πολίτη.

Η δεύτερη μεγάλη ομάδα παρεμβάσεων είναι η ενίσχυση κλασικών εγγυήσεων των ατομικών δικαιωμάτων, κλασικών εγγυήσεων του κράτους δικαίου. Είναι πολύ σημαντικές οι καινοτομίες, είναι πολύ σημαντικά τα νέα δικαιώματα αλλά ακόμη σημαντικότερο είναι να διαφυλάξουμε και να επιβεβαιώσουμε το σημερινό επίπεδο προστασίας, να διαφυλάξουμε τον κλασικό πυρήνα ενός δικαιοκρατικού συστήματος.

Εδώ έχουμε μία σειρά από παρεμβάσεις. Την κατάργηση, πρώτον, των ατομικών διοικητικών μέτρων: τώρα πια τέτοια μέτρα μπορούν να λαμβάνονται μόνο ως μέτρα ποινικής καταστολής, ως παρεπόμενη ποινή δηλαδή. Διασφαλίζουμε, δεύτερον, την απαγόρευση των καταστρατηγήσεων των ανωτάτων ορίων της προφυλάκισης, κάτι που δυστυχώς έχει συμβεί στο παρελθόν με πρωτοβουλία της ίδιας της δικαστικής εξουσίας. Κατοχυρώνουμε, τρίτον, στην πράξη το κλασικό δικαίωμα του αναφαίρεσθαι του πολίτη προς τις δημόσιες αρχές, οι οποίες τώρα έχουν την υποχρέωση εκ του Συντάγματος να απαντούν μέσα σε εξήντα ημέρες αλλιώς υφίστανται πρόσθετες κυρώσεις, οι οποίες είναι πέραν των πειθαρχικών ποινικών και άλλων κυρώσεων που ήδη προβλέπει η νομοθεσία. Ενισχύουμε, τέταρτον, την ατομική ιδιοκτησία και προσθέτουμε εγγυήσεις στον θεσμό της απαλλοτρίωσης, έτσι ώστε σε ένα πολύ ευαίσθητο σημείο να είναι αποσαφηνισμένες οι σχέσεις του ιδιοκτήτη με την κρατική εξουσία. Και, πέμπτον, διασφαλίζουμε το απόρρητο των επικοινωνιών, κατοχυρώνουμε συνταγματικά την ύπαρξη και τη λειτουργία ανεξάρτητης αρχής η οποία υπάρχει και λειτουργεί, πρόκειται για την Εθνική Επιτροπή Απορρήτου των Επικοινωνιών, ενώ απαγορεύουμε ρητά τη χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί παρανόμως, γιατί η παράνομη απόκτηση και χρήση καταλύει στην πράξη τις εγγυήσεις της προστασίας του ιδιωτικού απορρήτου.

Θέλω εδώ να τονίσω ότι απαντούμε έτσι σε προβλήματα που έχουν προκύψει κυρίως μέσα από τη δικαστική ερμηνεία και εφαρμογή του Συντάγματος. Γιατί το Σύνταγμα και ιδίως τα ατομικά δικαιώματα, δεν το παραβιάζει μόνον ο νομοθέτης ή μόνον η διοίκηση. Πολύ συχνά παραβιάζει το Σύνταγμα και τα συνταγματικά δικαιώματα ο δικαστής. Η καχυποψία μας, όπως είπα και στη γενική μου εισήγηση, πρέπει να είναι διάχυτη και πανοπτική. Ο πολίτης πρέπει να έχει μια διασφαλισμένη οδό διαφυγής απέναντι σε οποιονδήποτε τον απειλεί. Και αυτός μπορεί να είναι άλλοτε ο νομοθέτης άλλοτε ο δικαστής. Κανείς δεν έχει τεκμήριο αθωότητας στα θέματα αυτά.

Ειδικά ως προς την ιδιοκτησία θέλω να επισημάνω ότι επέρχονται πέντε πολύ σημαντικές μεταβολές. Πρώτον, επιβάλλεται η πλήρης αιτιολογία του τρόπου κάλυψης της δαπάνης για την καταβολή της αποζημίωσης στην ίδια την πράξη κήρυξης της απαλλοτρίωσης. Έτσι η διοίκηση, όταν κηρύσσει απαλλοτρίωση, πρέπει να ξέρει πώς και από πού θα βρει τα αναγκαία κονδύλια.

Δεύτερον, προβλέπεται η καταβολή αποζημίωσης σε είδος με την παροχή είτε εμπραγμάτου δικαιώματος επί ακινήτου του ιδιοκτήτη είτε και άλλου ακινήτου επ' ανταλλαγή, εάν συναινεί ο δικαιούχος. Έτσι μπορούμε να ικανοποιήσουμε πολλούς που αναμένουν να λάβουν αποζημιώσεις, τις οποίες δεν λαμβάνουν λόγω δημοσιονομικών ή οικονομικών προβλημάτων διαφόρων φορέων, όχι μόνο του κράτους, του στενού δημοσίου, αλλά και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου.

Προβλέπουμε, τρίτον, ότι εάν μεταξύ της συζήτησης για τον προσωρινό καθορισμό τιμής μονάδος και της συζήτησης για τον οριστικό καθορισμό μεσολαβήσει διάστημα μεγαλύτερο του έτους ισχύει ως κρίσιμος χρόνος ο χρόνος της συζήτησης για τον οριστικό καθορισμό, κάτι πολύ ευνοϊκό για τον ιδιοκτήτη.

Προβλέπουμε, τέταρτον, επίσης μηχανισμό ενοποίησης και επιτάχυνσης όλων των σχετικών δικών, για να εκκαθαρίζονται οι υποθέσεις και να μην εκκρεμεί η καταβολή της αποζημίωσης ή το κύρος της απαλλοτρίωσης.

Και προβλέπουμε, πέμπτον, ότι στις πολύ σημαντικές περιπτώσεις δημοσίων έργων γενικότερης σημασίας της παραγράφου 6 και όχι και της παραγράφου 7 του άρθρου 17, είναι δυνατό να γίνουν εργασίες επί του ακινήτου και πριν την συντέλεση της απαλλοτρίωσης, για να αποφύγουμε το σημερινό συνηθισμένο φαινόμενο της επίταξης, που ουσιαστικά καταστρατηγεί τις εγγυήσεις της ιδιοκτησίας του άρθρου 17, ενώ τώρα η πραγματοποίηση εργασιών πριν τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης τελεί υπό δύο προϋποθέσεις: Τη μία που την έχουμε ήδη θέσει στη φάση της Επιτροπής Αναθεώρησης, να παρέχεται δηλαδή πλήρης εγγύηση με δικαστική απόφαση και μία δεύτερη που προτείνουμε στην Ολομέλεια, να προκαταβάλλεται εύλογο τμήμα της αποζημίωσης έτσι ώστε ο δικαιούχος να είναι σίγουρος ότι έχει απέναντί του ένα έντιμο κράτος, το οποίο τηρεί τις προθεσμίες και σέβεται την ιδιοκτησία του.

Η τρίτη μεγάλη ομάδα διατάξεων είναι αυτή με την οποία εισάγονται νέα αμυντικά δικαιώματα, νέα δικαιώματα άμυνας του πολίτη απέναντι σε νέου τύπου απειλές, οι οποίες είναι τεχνολογικές, είναι επιστημονικές, είναι απειλές που προκύπτουν μέσα από τη λειτουργία της κοινωνίας της πληροφορίας και μέσα στην εποχή της βιοτεχνολογίας.

Εδώ έχουμε, πρώτον, τη ρητή συνταγματική κατοχύρωση της εναλλακτικής θητείας και της αντίρρησης συνείδησης υπό αυστηρές προϋποθέσεις, που προβλέπονται σε ερμηνευτική δήλωση κάτω από το άρθρο 4. Έχουμε, δεύτερη τη ρητή απαγόρευση, που ήδη ισχύει νομοθετικά και επί τη βάση διεθνών συμβάσεων, της θανατικής ποινής πλην περιπτώσεων κακουρημάτων που τελούνται σε καιρό πολέμου ή σε σχέση με πόλεμο.

Τρίτον, έχουμε τη ρητή προστασία της υγείας η οποία, όσο και αν σας φαίνεται περίεργο, δεν προβλέπεται ρητά στο ισχύον Σύνταγμα. Είναι άλλο πράγμα αυτό και άλλο το δικαίωμα στην παροχή υπηρεσιών υγείας ως κοινωνικό δικαίωμα. Συνάγεται βέβαια από τη γενική διάταξη για την προστασία της αξίας του ανθρώπου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, αλλά

οι απειλές κατά της υγείας, ατομικής και δημόσιας, είναι μια από τις πιο συνηθισμένες κρίσεις που καλείται να διαχειριστεί το σύγχρονο κράτος, που ασκεί την κυριαρχία του κυρίως ως διαχειριστής των μεγάλων κρίσεων, είτε αυτές είναι φυσικές καταστροφές, είτε είναι ατυχήματα, είτε είναι δημοσιονομικές κρίσεις, είτε είναι κρίσεις στις κεφαλαιαγορές, είτε είναι κρίσεις των θεσμών.

Είναι, λοιπόν, πολύ σημαντικό να προστατεύσουμε ρητά την ατομική και τη δημόσια υγεία που καλύπτει τα πάντα, και την υγιεινή των τροφίμων φυσικά, και βέβαια να προστατεύσουμε το άτομο απέναντι στους βιοϊατρικούς πειραματισμούς ή γενικά στις βιοϊατρικές παρεμβάσεις, κάτι που θα ήταν επαρχιωτισμός να το ρυθμίσει λεπτομερέστερα το ελληνικό Σύνταγμα, γιατί είναι κάτι που κινείται σε παγκόσμιο επίπεδο με μεγάλη ταχύτητα.

Τέταρτο σημείο από την άποψη αυτή είναι η ρητή πλέον συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων, η κατοχύρωση της σχετικής ανεξάρτητης αρχής και η πρόβλεψη μιας σειράς ρητρών που προστατεύουν το ιδιωτικό απόρρητο.

Η πέμπτη μεγάλη δέσμη είναι η εισαγωγή νέων συμμετοχικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Τα συμμετοχικά δικαιώματα, είναι δικαιώματα που πολύ συχνά έχουν σχέση με την άμυνα του πολίτη, αλλά πολλές άλλες φορές έχουν σχέση με τη λειτουργία του κοινωνικού κράτους και με τη λειτουργία της κοινωνικής αυτονομίας. Δηλαδή, με το θεσμό της διαβούλευσης που παράγει συναίνεση και διευρύνει τα όρια της δημοκρατίας.

Εδώ έχουμε πέντε πολύ σημαντικές παρεμβάσεις. Η πρώτη παρέμβαση είναι η ρητή κατοχύρωση του δικαιώματος στην πληροφόρηση και κυρίως του δικαιώματος συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας, δηλαδή του δικαιώματος να μετέχει κανείς σε ένα παγκόσμια ανοικτό σύστημα ανταλλαγής ηλεκτρονικά διακινούμενων πληροφοριών. Αυτό όμως έχει και κινδύνους. Οι κίνδυνοι συνδέονται με το απόρρητο των τηλεπικοινωνιών και με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και αυτό το προβλέπουμε ρητά στη διάταξη αυτή η οποία έχει βεβαίως ρηματικό, διακηρυκτικό χαρακτήρα, αλλά μπορεί πολύ σύντομα, σε χρόνο πολύ κοντινό να αποκτήσει μεγάλες πρακτικές επιπτώσεις.

Η δεύτερη παρέμβαση είναι πλέον η πλήρης κατάργηση των περιορισμών της παραγράφου 4 του άρθρου 12 ως προς το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι των δημοσίων υπαλλήλων. Στην Επιτροπή Αναθεώρησης είχαμε φθάσει σε μια πολύ έντονη μείωση των περιορισμών του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι για τους δημοσίους υπαλλήλους και τους εργαζόμενους στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Πιστεύω ότι, εφόσον ισχύει το άρθρο 23 που προβλέπει οριακούς περιορισμούς στο δικαίωμα της απεργίας, δεν χρειάζεται να υπάρχουν και άλλοι περιορισμοί ως προς αυτό τούτο το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι των δημοσίων υπαλλήλων και προτείνω να αποδεχθούμε τις σχετικές προτάσεις της ΑΔΕΔΥ και να απαλείψουμε πλήρως τη διάταξη αυτή της παραγράφου 4 του άρθρου 12, να μην υπάρχει δηλαδή κανένας περιορισμός στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι των δημοσίων υπαλλήλων.

Η τρίτη μεγάλη παρέμβαση είναι η παρέμβαση για τη δημογραφική πολιτική και την υποχρέωση του κράτους να χαράσσει και να εφαρμόζει μια τέτοια πολιτική υπέρ των πολυτέκνων βεβαίως οικογενειών, θα έλεγα υπέρ της εθνικής υπόστασης και της εθνικής ταυτότητας.

Η τέταρτη μεγάλη παρέμβαση, που έγινε ομοφώνως δεκτή από την επιτροπή, είναι η κατοχύρωση ειδικού κοινωνικού δικαιώματος, αλλά και συμμετοχικού δικαιώματος για τα άτομα με αναπηρίες, γι'αυτά που έχουν επικρατήσει να λέγονται "άτομα με ειδικές ανάγκες", αλλά είναι ακριβέστερος ο όρος -και οι ίδιοι το ζητούν- "άτομα με αναπηρίες". Εδώ προβλέπουμε το δικαίωμα στην αυτονομία των συμπολιτών μας αυτών και το ειδικό δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική, επαγγελματική και πολιτιστική ζωή της χώρας. Αυτό είναι κάτι πέραν της εφαρμογής της αναλογικής ισότητας που προβλέπει το άρθρο 4, γιατί βεβαίως εδώ δεν αρκεί μία αριθμητική ισότητα. Πρέπει τα άτομα με αναπηρίες να γίνονται αντικείμενο ειδικής μέριμνας. Οφείλει το κράτος να λαμβάνει ειδικά μέτρα προστασίας και διευκόλυνσης των ατόμων με αναπηρίες. Πρόκειται

για μια πολύ σημαντική χειρονομία που συνιστά και εκδήλωση του σύγχρονου κοινωνικού κράτους δικαίου.

Και η πέμπτη μεγάλη παρέμβαση στο άρθρο 116 παράγραφος 2 είναι η δυνατότητα και σε πολλές περιπτώσεις η υποχρέωση που έχει ο νομοθέτης να λαμβάνει θετικά μέτρα προκειμένου να αποκατασταθούν μακροχρόνιες ανισότητες που εμφανίζονται στην πράξη μεταξύ κοινωνικών ομάδων, κυρίως μεταξύ των δύο φύλων, ιδίως δε εις βάρος των γυναικών. Όχι μόνο δεν επιτρέπονται αποκλίσεις αρνητικές, αλλά επιβάλλεται τώρα, με θετικές δράσεις, να αποκαθίσταται η ουσιαστική και πραγματική ισότητα, όχι μόνο ανδρών και γυναικών, αλλά και η ισότητα άλλων πολιτών, όπως είναι, για παράδειγμα, ομάδες που ωθούνται στο περιθώριο ή ομάδες που έχουν ειδικές ανάγκες, όπως είναι τα άτομα με αναπηρίες. Πρόκειται για υποβαθμισμένες από πλευράς δημοσιότητας παρεμβάσεις που γίνονται με την αναθεώρηση του Συντάγματος.

Και είναι κρίμα, γιατί το φως της δημοσιότητας στρέφεται προς εκείνες τις διατάξεις που αφορούν το πολιτικό σύστημα, προς εκείνες τις διατάξεις που αφορούν την προσωπική κατάσταση των Βουλευτών, προς εκείνες τις διατάξεις που αφορούν τη σχέση μας με τη δικαστική εξουσία. Δεν στρέφεται το φως της δημοσιότητας εκεί όπου ο πολίτης έχει ανάγκη από πληροφόρηση, για να γνωρίσει και να συνειδητοποιήσει τα δικαιώματά με τα οποία τον θωρακίζει η αναθεώρηση. Η αναθεώρηση είχε να ασχοληθεί με ένα συνταγματικό κείμενο, με το Σύνταγμα του 1975, το οποίο στο κεφάλαιο των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων απηχούσε εν τέλει μέσα και από την πίεση που άσκησε η Αντιπολίτευση της περιόδου 1974, το κλίμα εκείνης της εποχής.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το κλίμα του 1974, το κλίμα της Μεταπολίτευσης μετά την εμπειρία της δικτατορίας, ήταν ένα κλίμα πολύ πιο πρόσφορο και πολύ πιο θετικό γι' αυτό που λέγεται κράτος δικαίου, γι' αυτό που λέγεται ανθρώπινα δικαιώματα, γι' αυτό που λέγεται κοινωνική ευαισθησία απ' ό,τι είναι το κλίμα του 2001. Διεθνώς το κλίμα είναι πολύ δυσμενές και για τα ατομικά δικαιώματα και για τα κοινωνικά δικαιώματα. Θέλει ισχυρή πολιτική βούληση, θέλει αποφασιστικότητα, προκειμένου να κατοχυρώσουμε σε ένα συνταγματικό κείμενο του 21ου αιώνα πλήρως το κοινωνικό κράτος δικαίου. Και είναι πολύ σημαντικό το γεγονός πως με πρωτοβουλίες που πήρε το ΠΑΣΟΚ αλλά και με πρωτοβουλίες άλλων κομμάτων, τελικά διαμορφώνεται ευρυτάτη σύμπτωση απόψεων σε όλα αυτά τα θέματα. Όλα αυτά τα θέματα έχουν γίνει δεκτά στην Επιτροπή Αναθεώρησης είτε ομόφωνα είτε με ευρύτατες πλειοψηφίες και αυτό είναι ένα μήνυμα που στέλνει η Βουλή των Ελλήνων σε όλη την ελληνική κοινωνία. Γιατί είναι κρίμα να αδικείται και να αυτουπονομεύεται η εικόνα του Σώματος αυτού, η εικόνα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, ενώ το έργο που επιτελούμε, το αναθεωρητικό έργο, έργο βαθύτατα πολιτικό, μπορώ να πω ιστορικό, είναι έργο που αφορά τον πολίτη, το άτομο και τα δικαιώματά του.

*** Το *Civilitas.GR* και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)**